ଗୋଟିଏ କବିତାର ମୃତ୍ୟୁ

ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଶୋଇ ରହି ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁ ନ ଥିଲା ।

ପଦ୍ମଲାଭପୁର ପଲ୍ଲୀ ଗାଁ ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁ ସ୍ମୃତି ମୋ' ମନ ଭିତରେ ଭିଡ଼ ବାନ୍ଧିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।

ପଦ୍ମଲାଭପୁର ଥିଲା ଆମର ସାତ ପୁରୁଷର ଗାଁ' । ବଢକଟେ ବୋଲି ଗାଁ । ସର୍ବମୋଟ ଷାଠିଏ କି ସତୁରୀ ଘର । ସେଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ଘର ହେଲେ ପ୍ରଧାନ, କିଛି ଘର ସାହୁ, ଗୋଟାଏ ଦି' ଟା ଘର କେଉଟ । ବାକି ଅଛି ଶଅର, ଗାଁ' ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ଅଲଗା ହେଇ ରହିଛନ୍ତି ଡଇଲା ଦାଢ଼ରେ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତାରୁ ବଙ୍କା କଷିଗଛ ପାଖରେ ଗାଁ' ରାସ୍ତାକୁ ମୁହାଁଇଲା ବେଳେ କାହା କାହା ପିଣ୍ଡାରେ ଛେଳି ଗୋଟାଏ ଦି' ଟା ବନ୍ଧା ହେଇଥାଆନ୍ତି, ନ ହେଲେ କାହା ବାରିରେ ଛୁଆ ଲଗା କୁକୁଡ଼ାଟାଏ ଏଇଟା ସେଇଟା ଠୁଙ୍କୁଥାଏ ଆଉ କ୍ କ୍ କ୍ ହେଇ ଛୁଆମାନଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ଡାକୁଥାଏ ।

ମତେ ଦଶ ବାର ବର୍ଷ ବୟସ ହବା ଦିନଠାରୁ ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅନେକ ଥର ଯାଇଛି ସେ ଗାଁ' କୁ । ଆମର ସେଠି ଚାଳିଶି ପଚାଶ ମାଣ ଅଉଲ ନମ୍ବର ଜମି, ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦ ବିଶରେ । ସେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦ ବିଶ ଜମିର ନାଁ ଡାକ ଖୁବ୍, କାରଣ ସେ ଜମିରେ ନା ଅଛି ଧୋଇ ନା ଅଛି ମରୁଡ଼ି । ଯଦି କୋଉ ସାଲ ଇନ୍ଦ୍ର ପାଳିଲା ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ ସେ ଜମି ପାଣି ପାଏ ବିଲ ପାଖଦେଇ ବହିଯାଇଥିବା ଚିରସ୍ରୋତା ଝରଣାରୁ, ଯାହା ସପ୍ତଶଯ୍ୟା ପାହାଡ଼ରୁ ବାହାରି ଯାଇ ପଡ଼ିଛି ହାତୀଖିଆ ଯୋରରେ ।

ବାପା ସିନା ହାତଚାଷ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, ନ ହେଲେ ଆମ ଜେଜେବାପାଙ୍କର ଥିଲା ହାତଚାଷ ଓ ସେଥିପାଇଁ ସେଠି ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଚାଷଘର ଆଉ କୋଠିଘର ଓ ଗୋଟାଏ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଖଳାବାରି । ପୁଣି ଜେଜେବାପା ଥିଲେ ସହଜେ ବଡ଼ ଚାଷୀ ଓ ତା' ଉପରେ ସରବରାକାର । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ପିଲାବେଳେ, ଜେଜେବାପାଙ୍କର ପୌତ୍ର ଭାବରେ ମୋର ସେ ଗାଁରେ ଥିଲା ପ୍ରଚୁର ସ୍ୱାଧୀନତା, ଏପରିକି ତିନିଖୁଣ ମାଫ୍ ।

ଆଃ! ସହରରୁ ଯାଇ ଚମତ୍କାର ଲାଗୁଥିଲା ସେଇ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁ' ର ପରିବେଶରେ କିଛି ଦିନ କଟେଇ ଆସିବାପାଇଁ । ଯେପରି ମନେ ହଉଥିଲା, ମୋର ଫୁସଫୁସରେ ମୁଁ କିଛି ତାଜା ପବନ ସଂଗ୍ରହ କରି ନେଇଛି!

ମନ୍ଥର ତାଳରେ ଟ୍ରେନ୍‌ର ବର୍ଥ ଉପରେ ମୋର ଅର୍ଦ୍ଧନିମୀଳିତ ଆଖିରେ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗି ଆସିଥିଲା ବୋଧହୁଏ! ତା' ନ ହେଲେ ମତେ ସେଇ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଲାଗିଥାଆନ୍ତା କାହିଁକି?

ଦିଗନ୍ତ ବ୍ୟାପୀ ଧାନର ଓଜନରେ ଶୋଇ ଯାଇଥିବା ହଳଦିଆ ହଳଦିଆ ପାଚିଲା ଧାନର କ୍ଷେତ । ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଅସମ୍ଭବ ତତ୍ପରତା । ରାତି ନ ପାହୁଣୁ ସେମାନେ ଯାଇ ହାଜର ବିଲରେ । ପବନରେ ପାଚିଲା ଧାନର ବାସ୍ନା, ଖଳା ବାରିରେ ହାତୀ ପରି ଠାଆକୁ ଠାଆ କଳେଇ ଗଦା । ଅଦୂର ଦିଗନ୍ତରେ ଧାନଗମ୍ଭୀର ମୁଦ୍ରାରେ ସପ୍ତଶଯ୍ୟା ପାହାଡ଼; ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଇ ଆସିଲେ ଶୁଣିହବ କୁଳୁକୁଳୁ ଶବ୍ଦ କରି ବହି ଯାଉଥିବା ସେଇ ଚିରସ୍ରୋତା ଝରଣାର ଗୀତ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଗାଁ ’ ଟାକୁ ଏକାଥରକେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ କରିଦିଏ । କଳେଇ ଗଦା ମାରିସାରି ଆମ ଘର ସାମ୍‌ନାରେ ଚିକ୍କଣ ହେଇ ଲିପାପୋଛା ହୋଇଥିବା ଖଳାବାରିରେ ବସିପଡ଼ନ୍ତି ଦାମ, ବୀର, ଈଶରା ଆଉ କେତେ କିଏ । ସେମାନେ ଜଣ ଜଣ କରି ତାଙ୍କ ବିଲର କଳେଇ ହିସାବ ଦିଅନ୍ତି, ଆଉ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଗପ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି । ମୋ ’ ପାଇଁ ସେ ଗପସପର ଅବଶ୍ୟ କୌଣସି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ନ ଥାଏ, କାରଣ ସେସବୁ ଗପ ହେଇ ଉଠେ ଖୁବ୍ ତାତ୍ତ୍ୱିକ । ଏ ସାଲ ମାଟି କେମିତି ପାଗିଥିଲା, ଧାନ ଫୁଲ ଉଡ଼େଇବାର ସମୟ କାହିଁକି ଗଡ଼ିଗଲା, ଗର୍ଭଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତିକୁ ଧାନରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷୀର ହେଇଥିଲା କି ନାହିଁ, କାର୍ତ୍ତିକ ଝଡ଼ିରେ କେତେ ଧାନ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା, କୋଉ ବିଲର ମାଟିର ବଳ ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ମୁଁ ଖଣ୍ଡେ ଆଲୁଆନ ଘୋଡ଼ିହୋଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିଥାଏ ଓ ମଳିନ ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ସେମାନଙ୍କର ନିରୀହ, ସରଳ ମୁହଁଗୁଡ଼ିକର କଥା କହିବାର ଭଙ୍ଗୀ ଓ ତାହା ସହିତ ଛନ୍ଦ ରଖି ମାଂସପେଶୀର ବିଭିନ୍ନ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ କେବଳ । ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗପ କରୁଥା ’ ନ୍ତି । ଅତୀତ ସାଲମାନଙ୍କର ଫସଲ କଥା ରୋମନ୍ଥନ କରୁଥାଆନ୍ତି ଓ ବେଳେ ବେଳେ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ସ୍ମୃତି ଶକ୍ତିକୁ ଆକ୍ଷେପ କରି ତର୍କ କରି ଉଠନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଶୋଇ ପଡ଼ି ସାରିଥାଏ ।

ଅନ୍ଧାର ଥାଉ ଥାଉ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ଏକାଥରକେ ତିନି ତିନିଟା ବେଙ୍ଗଳା ପକେଇବା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ, ବାହାରେ ବଳଦମାନଙ୍କର ଧାନ ଉପରେ ବୁଲିବାର ଖସ୍ ଖସ୍ ଶବ୍ଦ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଚାଳକମାନଙ୍କର ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶ୍ଳୀଳ ଅଶ୍ଳୀଳ ସମ୍ବୋଧନର ପ୍ରଚୁର ଆକର୍ଷଣ ସତ୍ତ୍ୱେ, ମତେ ତଥାପି ପାଳ ବିଛଣାରେ ଗାଲେଇ କରି ଶୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ ଅନେକ ସମୟ । ଶୀତରେ ତଥାପି ମଜ୍ଜା ଥରି ଉଠୁଛି । କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ, ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ପଦଲା ’ ପୁର ଗାଆଁର ଅଳସ ମନ୍ଥର ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ସହିତ ଛନ୍ଦ ରଖି ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ ଟହ ଟହ ହସି ଉପରକୁ ଉଠେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ।

ସକାଳର କଅଁଳ ଖରାରେ ଘୋଡ଼ିଘାଡ଼ି ହେଇ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସି ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଏଇ ବଳଦମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତାକୃତି ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ହେଇ ଛାଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଥାଏ ଦାମର, ଈଶରାର ଆଉ ଆମମାନଙ୍କର, ବଳଦମାନଙ୍କର ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଗୋଡ଼ର ଓ ମୋର ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ମେରୀ ଖୁଣ୍ଟର । କଳେଇ ଗଦା ଗତ ରାତିର ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁ ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପଡ଼ି ହୀରା ପରି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥାଏ । ମୁଁ କହେ, “ଈଶ୍ୱର, ଏଇ ମେରୀ ଖୁଣ୍ଟ ପାଖରେ ବନ୍ଧା ହେଇଥିବା ବଳଦଟାକୁ ବଦଳ କରିଦିଅ, ତାକୁ ବହୁତ କମ୍ ବୁଲିବାକୁ ପଡୁଚି ଓ ସବାଶେଷ ବଳଦଟା ବୁଲୁଚି ଅନେକ ବେଶି ।” ଈଶ୍ୱର ବଳଦ ପଛରେ ହାତ ଦେଖେଇ ଦିଏ ଗୋବର ଧରିବା ପାଇଁ ଆଉ ଗୋବର ଲେଣ୍ଡାକୁ ଧାନ ଅରା ବାହାରକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ କୁହେ, “ବାବୁ, ମେରିଆ ବଳଦକୁ ସବୁଠୁ ବେଶି କଷ୍ଟ, ସବୁ ବଳଦ ମେରୀ ଖୁଣ୍ଟ ପାଖରେ ଲାଗି ପାରିବେ ନାହିଁ; ବୁଢ଼ା ବଳଦ ହେଲେ ପାରିବ ଯାଇଁ ।” ସେ ତଥ୍ୟ ମୁଁ ବୁଝେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ମୁଁ ସେମିତି ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ରହି ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ଆବର୍ତ୍ତିତ ବଳଦମାନଙ୍କୁ ଓ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁ ପୂରେଇ ମେଞ୍ଚାଏ କଳେଇ ମୁହଁରେ ନେଇ ପାକୁଳି କରିବାର ବିଡ଼ମ୍ବିତ ଚେଷ୍ଟାକୁ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କହ୍ନେଇ ଆସିନାହିଁ । କହ୍ନେଇ ଆମ ଭାଗଚାଷୀ ଦାମର ପୁଅ, ମୋ ’ ଠାରୁ ବର୍ଷେ ଦୁଇବର୍ଷ ବଡ଼ ହବ ପରା!

ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ହଠାତ୍ କେଁ କେଁ ହେଇ ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି, ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କ ଦେଇ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇଗଲା । ଓଃ! ଏଇ ତାଳଚେର ଟ୍ରେନ୍‌ଟାର ଲଲାଟରେ ସବୁଦିନ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବିଳମ୍ବ ବୋଧହୁଏ ଲେଖା ଅଛି । ମୋର ଅର୍ଦ୍ଧ-ଜାଗରଣ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସୁଷୁପ୍ତିର ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ମୁଁ ଉଠି ବସି ବିରକ୍ତିରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟରେ ନିଆଁ ଧରେଇଲି ଓ ପୋଡ଼ା ଦିଆସିଲି କାଠିଟାକୁ ଝରକା ବାଟେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲି ବାହାରକୁ-ମାନସିକ ବିରକ୍ତିବୋଧର ଆଂଶିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ମୁଁ ଏଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ତାଳଚେର ଟ୍ରେନ୍‌ର ଗୋଟାଏ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ଏକକ ଯାତ୍ରୀ, ନ ହେଲେ ଟ୍ରେନ୍ ଏମିତି ରହିଯିବା ପରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଟିପ୍‌ପଣୀ ହୁଏ, ତାହା ହୁଏତ ମତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ପାରିଥାଆନ୍ତା । ସିଗାରେଟ୍‌ର ଧୂଆଁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ହେଇ ପୁଣି ଥରେ ପଙ୍ଖାର ପବନରେ ପ୍ରତିହତ ହେଇ ମିଳେଇ ଯାଉଚି କୁଆଡ଼େ ।

ହଁ, କହ୍ନେଇ! କହ୍ନେଇ ଆସିଲେ ମୁଁ ଚାଲିଲି ତାକୁ ଧରି ବନସୀ ଖଡ଼ାରେ ମାଛ ଧରିବାକୁ ସୁଲେଇ ନାନୀ ପୋଖରୀକୁ । ପରେ ମୋର କୌତୂହଳ ସମାହିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି, କୋଉ ସୁଲେଇ ନାନୀ ଭୁଆସୁଣୀ, ଶାଶୂର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଏଇ ପୋଖରୀରେ ବୁଡ଼ି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଥିଲା କେବେ କେତେ ବର୍ଷ ତଳେ । ଆଉ ସେଇ ଦିନଠୁ ଏ ପୋଖରୀର ନାଆଁ ନାନୀ ପୋଖରୀ ହୋଇଗଲା । ଦିନସାରା ଯେତେ ମାଛ ମାରିବ ମାର-ମାଛ ବୋଇଲେ କ ’ ଣ- କେରାଣ୍ଡି, ଚେଙ୍ଗ, ଗଡ଼ିଶା, ନ ହେଲେ କେତେବେଳେ କେମିତି ଫଳି ନ ହେଲେ ଶେଉଳ । ରାତି ହେଲେ ପୋଖରୀ କୂଳକୁ ଯିବା ମନା । କହ୍ନେଇ କୁହେ, ରାତି ହେଲେ ସୁଲେଇ ନାନୀ ବାହାରେ । ତା ’ ର ହାତର ଗହଣା ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥାଏ, ଆଉ ତା ’ ର ସିନ୍ଥିରେ ସିନ୍ଦୂର । ପୋଖରୀ କୂଳରେ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସି ଘଷିମାଜି ହେଇ ବହେ ବେଳଯାଏ ଗାଧାଏ । ସେତେବେଳେ ପୋଖରୀ କୂଳକୁ ଚାଲିଯାଇ ଅନେକ ଲୋକ ଭେଟଣା ହେଇଯାଇ ଝାଡ଼ା ବାନ୍ତିରେ ମରିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ କହ୍ନେଇ ସବୁ ଠିକ୍ କରି ଦେଇ ଆସେ-ବନସୀ ଖଡ଼ା, ତେରଣ୍ଡା, ଆଉ ଜିଆ, କିନ୍ତୁ ମାଛ ମାରିବା ପାଇଁ ବେଶି ସମୟ ମୋ ’ ସହିତ ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଦାମ ପ୍ରଧାନର ବଡ଼ ପୁଅ କହ୍ନେଇ ପ୍ରଧାନ । ଧାନ ଅମଳ ବେଳେ ସେ ତା ’ ର ବାପାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ନ କରି କେମିତି ପୋଖରୀ କୂଳରେ ମାଛ ଧରିବାର ବିଳାସରେ ସମୟ କାଟି ପାରିବ?

କହ୍ନେଇ କହେ, “ବାବୁ, ମୁଁ ଆସୁଚି, ବାଆ ଯିବ ପଖାଳ ଖାଇବାକୁ । ବାଆ ଆସିଲେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିବି ଯେ!” କହ୍ନେଇର ବାଆ ପଖାଳ ଖାଇ ଫେରି ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନ ଥାଏ । ଯେତିକି ମାଛ ମରାହେଲା, ସେତିକି ନେଇ ମୁଁ ଫେରିଆସେ ଆମର ଚାଷ ଘରକୁ । ସେତେବେଳେ କହ୍ନେଇର ବୋଉ ଦହି, ଘରମରା ଘିଅ ଧରି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥାଏ ଆମ ଚାଷଘରେ ଆମର ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନକୁ ଅଧିକ ରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ । ମୋର ଖାଳେଇରେ ହାସ୍ୟକର ପରିମାଣର ମାଛ ଦେଖି ତା ’ ର ପାନଖିଆ ନାଲି ନାଲି ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ହସିଦିଏ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଣଖୋଲା ହସ, ଆଉ କୁହେ, “ଆମ ବାବୁ, କେତେ ମାଛ ମାରି ଆଣିଛନ୍ତି ଲୋ ମା-ମୁଁ ନଉଚି ଘରୁ ଭାଜି ପଠେଇ ଦେବି ।” ମୋର ମାଛମରା ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଥାଏ ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ନିଷ୍କୃତି- “ଯାଉ, କିଛି ସମୟ ଅନ୍ତତଃ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିବ, ନ ହେଲେ ପିଲାଟା ସବୁବେଳେ ବଜର ବଜର ହଉଥିବ । ପୁଣି କହ୍ନେଇ ମାଆର ଉକ୍ତି ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଥାଏ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତିପଦ, କାରଣ ସେଥିରେ ମୋ ପ୍ରତି ତା ’ ର ଭରି ରହିଥାଏ ଏକ ମାତୃସୁଲଭ ଅନାବିଳ ମମତା ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ବି ବସି ବସି କହ୍ନେଇର କରାମତି ଦେଖୁଥାଏ । କହ୍ନେଇ କେମିତି ପାଞ୍ଚଣ ଧରି ଚାଲିଚି ବଳଦଙ୍କ ପଛେ ପଛେ । ହୁର୍‌ର ହୁର୍‌ର କରି କେତେବେଳେ କାହା କଙ୍କାଳରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ମାରି ଦଉଛି ତ କାହା ପିଠିକୁ ଦଉଛି ପାଞ୍ଚଣରେ ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତ ପାହାର । ପୁଣି ସେଇ ପାଞ୍ଚଣ ଅଗରେ ମକଚି ହେଇ ଯାଇଥିବା ପାଳକୁ ଅଲଗା କରି ଆଉଜେଇ ଦଉଚି ଗୋଟାଏ କରକୁ ।

ସାରା ଦ୍ୱିପ୍ରହର କିଛି ନା କିଛି ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଉଷ୍ମ ପୌଷର ରୌଦ୍ରରେ ବସି ବସି ଅଳସ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ପାଳ ସବୁ ଅଲଗା କରିଦେଇ ଧାନ ସବୁ ଗୋଟେଇ ଗାଟେଇ ଏକାଠି ହୁଏ ଛୋଟ ଛୋଟ କୁଡ଼ରେ । ଆଉ ତା ’ ପରେ ଗୋଟାଏ କୁଲା ଧରି ତା ’ ଉପରେ ପବନ ପିଟିପିଟି ଚଷୁର ଶେଷ ଗୁଣ୍ଡ ଟିକକ ମଧ ଉଡ଼େଇ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ । ପୁଣିଥରେ କୁଲା କୁଲା କରି ପାଛୁଡ଼ାଯାଏ, ଅବଶ୍ୟ ସେ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ପ୍ରାୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ କରିଥାଆନ୍ତି । ତା ’ ପରେ କୁଡ଼ କୁଡ଼ ଶୁଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣପରି ଧାନ, ମହ ମହ ଧାନର ବାସ୍ନା ।

ତା ’ ପରେ ଈଶରା କି ଦନେଇ ଆସନ୍ତି ହାତରେ ଗୋଟାଏ ଗଉଣୀ ଧରି । ଚଟାପଟ୍ ପୂରା ହଉଥାଏ ଗଉଣୀ ଧାନରେ; ଆଉ ଖାଲି ହେଇ ଯାଉଥାଏ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ, ଆଉ ଦନେଇ ଡାକି ଚାଲିଥାଏ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଅବିରତ, “ରାମ୍, ରାମ୍, ଦୁଇ, ଦୁଇ, ତିନି, ତିନି... କୋଡ଼ିଏ ହେଲେ ଯାଇ ମୁଠାଏ ଧାନରେ ଗୋଟାଏ ଶଙ୍କୁ ରଖାଯାଏ । ଶଙ୍କୁ ପରେ ଶଙ୍କୁ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲେ ଓ ସେତେବେଳକୁ ସ୍ୱଳ୍ପାୟୁ ପୌଷ

ଅପରାହ୍ଣର ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶରେ ତଳକୁ ଖସି ଯାଉଥା' ନ୍ତି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ । ସାମାନ୍ୟତମ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟରହିତ । ଆସ୍ତେ, ଆସ୍ତେ, ଲୋକମାନେ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେଇ ଖଳା ବାରିରେ ନ ହେଲେ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସି ଅଳସ ଗପସପ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି ।

ପଦ୍ମଲାଭପୁର ଗାଁରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିନର ସମାପ୍ତି ହୁଏ ।

ସମୟର ସୁଅରେ ଭାସିଗଲା ପରି ମୋର ପିତୃବିୟୋଗ ହେଇଛି ଓ ପଦ୍‌ଲା' ପୁର ଗାଁ' ର ଅନେକ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ଲୋକ ଏଇ ଶୀତରେ ନ ହେଲେ ଗତ ଶୀତରେ ଟଳି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ବାପାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ମୋ' ର ସହରରେ କାମ ସତ୍ତ୍ୱେ ମତେ ବାରମ୍ବାର ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଚି ଏଇ ଗାଁକୁ । ବେଳେ ବେଳେ ଜମି କଥା ବୁଝାସୁଝା କରିବାକୁ; କିନ୍ତୁ ତାହା ବହୁ ସମୟରେ ପଦ୍‌ଲା' ପୁରରେ କେଇଟା ଦିନ କଟେଇ ଦେଇଯିବାପାଇଁ ଥାଏ ଗୋଟାଏ ବାହାନା । ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଏଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଗାଁ' । ଏଠି ଟ୍ରେନ୍‌ର ଝକ୍ ଝକ୍ ନାହିଁ, ଟିଣ ଟ୍ରାନ୍‌ଜିଷ୍ଟରରୁ ପ୍ରବାହରତ ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କର ବିରକ୍ତିକର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏଠିକି ବା ଖବରକାଗଜ ଆସିବ କାହିଁକି? ଏଡ଼ିକି ଖଣ୍ଡେ ଚାହାଳୀ, ସେଥିରେ ଅଳ୍ପ କିଛି ଲଙ୍ଗଳା ପିଲା । କଦବା କ୍ୱଚିତ୍ ଯଦି ଚିଠି ଆସେ, ତାହାହେଲେ ବଙ୍କା କଷି ଗଛ ପାଖରେ ପୋଷ୍ଟପିଅନ ଚିଠି ବଢ଼େଇ ଦେଇଥାଏ କେଉଁ ପିଲାକୁ, ଆଉ ସେ ପିଲା ଚିଠିଧରି ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହେଇ ଦଉଡ଼େ ଗାଁ ଅବଧାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଓ ଗାଁ ଅବଧାନ ନାକ ତଳକୁ ପ୍ରଚକ୍ଷୁ ଖସେଇ ଆଣି ଚିଠିର ଠିକଣା ଓ ତାହାର ବକ୍ତବ୍ୟ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ଶୁଣେଇ ଦେଇଥା' ନ୍ତି । ତା' ପରେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହେଇଯାଏ ସେଇ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ କୋଳାହଳ-ଦୁଇ ଦୁଗୁଣେ ଚାରିପଣ, ତିନି ଦୁଗୁଣେ ଛଅପଣ... ।

ଏବେ କହ୍ନେଇ ଆସି ମୋ' ପାଖରେ ଠୁଙ୍କା ହୋଇ ବସେ, ଧାନର ହିସାବ ଦିଏ, ରାମ୍ ରାମ୍, ଦୁଇ, ଦୁଇ କହି ଧାନ ମାପିଦିଏ; ଯେମିତି ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ କରୁଥିଲା କହ୍ନେଇ ବାପ । କହ୍ନେଇର ଝିଅ ନାଲି ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଅନେକ ସଙ୍କୋଚରେ ପାଖକୁ ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରେ । ଗଲା ସାଲ ସେଇ ଗାଁର ବଟ ପ୍ରଧାନ ପୁଅ ସୁରିଆ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାଘର ହେଇଯାଇଛି ତା' ର । ବାପ ଘରକୁ ଆସିଛି ପୁଆଣି ହେଇ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଲା ପରେ ମୁଁ ପଚାରେ, "ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଲରେ ଅଛି ତ?" କହ୍ନେଇର ସେଇ ଅନାସକ୍ତ ଉତ୍ତର, "ବାହା ହେଲା ଝିଅର ଭଲମନ୍ଦ କ' ଣ-ଆସିଚି ଯେ ଗଲାବେଳକୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚ କୋଡ଼ି ଟଙ୍କାର ଜିନିଷ ନ ଦେଲେ ପୁଆଣି ଝିଅକୁ ଶାଶୂ ଘରକୁ ଛାଡ଼ିବି କେମିତି? ଏ ସାଲ ଫସଲ କଥା ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣା ।" ମୁଁ କହେ, "ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ କ' ଣ ହବ, ମୁଁ ପଛକେ ଏଥର ବିହନ ଧାନ ସହିବି-ଆଉ ତମର କେତେ ଧାନ କରଜ ରଖିବ ରଖ, ଆରବର୍ଷ ଫେରେଇ ଦବ ।"

ଦିବାକର ଅସ୍ତ ଯାଆନ୍ତି ଓ ପଦ୍‌ଲା' ପୁର ଗାଁ' ର ଚାରିପଟେ ଖାଲି ଝିଙ୍କାରିର ଝିଁ ଝିଁ ସ୍ୱର, କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ବିଲୁଆମାନଙ୍କର ପହରିକିଆ ବୋବାଳି ।

ପୁଣି ସକାଳ । ପ୍ରସୂତି ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କେଉଁ ଗର୍ଭବତୀ ନାରୀର ଚିତ୍କାରରେ ଗଗନ ପବନ ପ୍ରକମ୍ପିତ ହେଉଥାଏ ଓ ମୁରବିମାନେ ତା' ପାଟିରେ ବାପ ଅଜା ଅମଳର ଗଙ୍ଗା ପାଣି ଟିକେ ଦେଇ ଦେଇ ପିଣ୍ଡାରେ ଆସି ମୁହଁ ଶୁଖେଇ ଠୁଙ୍କା ହେଇ ବସି ରହନ୍ତି । ଦି' ଚାରିଟା ନିରାଶିଆ ହରିବୋଲି ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଶବ ଉଠେ ଗାଁ ମଶାଣି ପଦାକୁ । ତା' ପରଦିନ ସେମିତି ଲୋକମାନେ ବସି ରହନ୍ତି ଆଉ ଆଖି ପତା ଉପରେ ବାଆଁ ହାତର ପାପୁଲି ଘୋଡ଼େଇ ଆକାଶକୁ ନିଘା କରନ୍ତି- ପାଣି ପଡ଼ିବ କି ନାହିଁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠି ଆସନ୍ତି ମଝି ଆକାଶକୁ ଆଉ ବିଲ ମଝିରେ କହ୍ନେଇ

ପ୍ରଧାନମାନଙ୍କର ଛାଇ ସଙ୍କୁଚିତ ହେଇ ହେଇ ଗୋଡ଼ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସେ । କହ୍ନେଇ ପ୍ରଧାନ ଘରକୁ ଫେରି ଗୋଡ଼ ହାତରେ ପାଣି ପକେଇଦେଇ କୁହେ, "ମତେ ତୋରାଣି କଂସାଟା ଆଗ ଦବୁଟି, ଏ ଖରାରେ ହଂସା ଉଡ଼ିଗଲାଣି ମୋର ।" କହ୍ନେଇର ସ୍ତ୍ରୀ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିବା ପିତଳ ଖଡୁ ବାହିଏ ପିନ୍ଧିଥିବା ହାତରେ ତୋରାଣି କଂସାଏ ଥୋଇଦିଏ । କହ୍ନେଇ କଂସାରେ ମୁହଁ ଲଗାଏ, କଂସାକଯାକ ତୋରାଣି ଏକା ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଟେଣ୍ଡି ନିଏ ପେଟକୁ, ଆଉ ତା' ପରେ କଂସାଟାକୁ ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ଏଉଡ଼ି ମାରେ, ଆଉ କୁହେ, "ଓହୋ!" ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଦି' ପହରଟା ଓହ୍ଲେଇ ଆସେ ଆଉ ପଦ୍ଲା' ପୁର ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଧୂଳି ଉଡ଼େଇ ଫେରନ୍ତି ଗାଈ ପଲ-ପଛେ ପଛେ ଦି' ଟା ଗାଈଜଗା ପିଲା । ତାଙ୍କ ପଛରେ ବଡ଼ କାଠ ଗୋଛାଟାଏ ଧରି ପୁନିଆ ସଅର ।

ଏଇଥିଲା ପଦ୍ଲା' ପୁର ଗାଁର ଦୈନନ୍ଦିନ ସହଜ, ସରଳ, ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଯାତ୍ରା; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗାଁ, କାଛି ତଇଳାର ସୋରିଷ କ୍ଷେତରେ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ ଅନେକ ପ୍ରଜାପତି ଓ ମହୁମାଛି; ତଥାପି ଗୋଠରୁ ଫେରି ଗାଈମାନେ ବାଛୁରୀମାନଙ୍କୁ ଚାଟୁଥିଲେ ଅନେକ ସମୟଧରି ଓ ତଥାପି ରାମଲୀଳାରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପାର୍ଟ କରୁଥିବା ଛୁଞ୍ଚିମୁହାଁ ଟୋକା ନାରଣ ଆମ୍ବତୋଟାର ତିଳତଣ୍ଡୁଳିତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେ ଛପି ଛପି ଆସି ସାହି କନକର ପିଛା ଧରୁଥିଲା ଓ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଡାକୁଥିଲା, ହେଇ- ହେ ଏଇ.... ।" କନକ ଥରେ ଛାତି ଉପରର ଲୁଗାକୁ ଉପରକୁ ଟାଣି ନେଇ ପଛକୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ ପାଦ ପକଉଥିଲା ସଅଳ ସଅଳ । ସେ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ଘଷିମାଜି ହେଇ ଗାଧୋଇସାରି, କାଛଖୁରାର ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁ ଦେଖି ଆଖିରେ କଜଳ ନାଉଥିଲା, ଆଉ ତା' ଆଖି ଖୁସିରେ ଝିଲ୍ ମିଲ୍ ହେଇ ଉଠୁଥିଲା ।

ମୁଁ ସେମିତି ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ପଦଲା' ପୁର ଗାଁ' ରୁ ପାଦ ଗଣି ଗଣି ଫେରୁଥିଲି ସହରକୁ ମୋର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ । ମୋ' ପଛେ ପଛେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଚାଲୁଥିଲେ କହ୍ନେଇ, ଈଶରା, ପୁନିଆ ଆଉ ଗାଁର ପୁରୁଖା ପୁରୁଖା ଲୋକମାନେ ମତେ ପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳେଇ ଦବାପାଇଁ ଓ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରରେ କହୁଥିଲେ ଯେ ଆମ ଗାଁ ୱାର୍ଡ ମେମ୍ବର ଗାଁ ପାଇଁ କିଛି କରିପାରୁ ନାହିଁ । ରାସ୍ତାରେ ମାଟି ପଡ଼ିବା ଦରକାର । ଶଅର ସାହିରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଦରକାର- ପୋଖରୀଟା ଉଝଳା ହେବା ଦରକାର- ସବୁ ଗାଁକୁ ବିଜୁଳିବତୀ ଆସିଗଲାଣି; ଅଥଚ ଆମ ଗାଁକୁ ଆସିପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁଥର ସେଇ ଏକା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଏ, "ଦେଖେ, କଅଣ ହେଇପାରିବ । ମତେ ରାସ୍ତା ଧରେଇ ଦେଇ ସେମାନେ ବାହୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି! ମୁଁ ବସେ ଟିଣ ଟାଟ ଶଗଡ଼ରେ । ଶଗଡ଼ ପଛରେ, କିଏ ଚିନାବାଦାମ ବସ୍ତାଏ, କିଏ ସୋରିଷ କିଛି, କିଏ ଗଣ୍ଡେ କୋଳଥ ଥୋଇ ଦିଅନ୍ତି । ଶଗଡ଼ ଚାଲେ ଧୀର ମନ୍ଥର ଗତିରେ, ପଦ୍ଲା' ପୁରର ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଛନ୍ଦ ସହିତ ଛନ୍ଦ ରଖି । ସେଥର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି, ବଙ୍କା କଷି ଗଛ ପାଖରେ କିଏ ଜଣେ କ୍ୟାବିନ୍ ଖଣ୍ଡେ ପକେଇ ସେଥିରେ ପାନ, ସିଗାରେଟ୍, ଗୁଡ଼ାଖୁ, ରିବନ୍, ଆଉ ଶସ୍ତା ଅତର ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ମନୋହରୀ ଜିନିଷ ରଖିଛି, ଆଉ ସେଇ କ୍ୟାବିନ୍‌ର କଳଙ୍କିଲଗା ଟିଣ କାନ୍ଥରେ ମରାହେଇଛି କେଉଁ ଗୋଟାଏ ସିନେମାର ବିଜ୍ଞାପନ-ହେମାମାଳିନୀର ଗୋଟାଏ କ୍ଲୋଜ୍-ଅପ୍ ସାଇଜର ଫଟ । ଶଗଡ଼ରେ ଆସୁଥିବା ବେଳେ ଗୋଟାଏ ସ୍କୁଟର୍ ରିକ୍ସାରେ କିଏ ଜଣେ ଆବେଗମୟ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ ଦେଇ, ଧୂଳି ଉଡ଼େଇ ମତେ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁ କେତୋଟି ଅସଂଲଗ୍ନ ଶବ୍ଦ ମୋର କାନରେ ପଡ଼ିଥିଲା, ମନେ ହେଲା ଏହା ନିଶା ନିବାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ବୋଧହୁଏ!

ପୁଣି ଥରେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ରହିଗଲା । ହାତ ଘଣ୍ଟାକୁ ଦେଖିଲି । ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ବାଜିବ । ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଶୁନ୍‌ଶାନ୍, ଏପରିକି ଚାହା ବିକାଳି ହକରମାନେ ମଧ୍ୟ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ କିଏ ବୁଲି ବୁଲି ତାଳପତ୍ରର ହାତପଙ୍ଖା ବିକୁଚି । ଖଣ୍ଡେ ହାତପଙ୍ଖା କିଣିଲି । ପ୍ରୟୋଜନ ଥାଉ ବା' ନଥାଉ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସୁଥିଲା ବେଳେ ବାପା ଅଣାଏ ଦି' ଅଣା ପଇସା ଦେଇ ହାତପଙ୍ଖା ପ୍ରାୟ କିଣିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଏଥର ପଦଲା' ପୁର ଯାଉଛି ବୋଧହୁଏ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରେ । ସେଥିପାଇଁ ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ ସାମଗ୍ରୀ ନେଇ ଯାଉଛି । କହ୍ନେଇ ପାଇଁ ଦି' ଖଣ୍ଡ ପୁରୁଣା ଗରମ କୋଟ୍, କହ୍ନେଇ ଝିଅ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଘର ପିନ୍ଧା ଶାଢ଼ି, ତା' ର ନାତୁଣୀ ପାଇଁ କିଛି ଖେଳନା, ଆଉ ଯେତେ ସମ୍ଭବ ସେତେ ବୋତଲ ଆଉ ଠିପି ଥାଇ ଖାଲି

ମୋବିଲ ଟିଣ । ଖାଲି ବୋତଲ ଆଉ ଟିଣ ପାଇ ସେମାନେ କୃତକୃତ୍ୟ ହେଇଯାଆନ୍ତି ଓ ସବୁ ଚିଠିରେ ତାଗିଦା ଥାଏ ସେହି ପଦାର୍ଥରୁ ଯେପରି ମୁଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ନେଇଥାଏ ।

ମୁଁ ଏସବୁ ଜିନିଷ ନେଇ ନିଜେ ଋଣମୁକ୍ତ ହବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ କେବଳ । କାରଣ ସେମାନେ ଅକାଳେ ସକାଳେ ମୋ'   ଘରକୁ ଆସିଲେ ପଣସଟାଏ, ଆମ୍ବବସ୍ତାଏ, ଦେଶୀ କଦଳୀ କାନ୍ଦିଟାଏ, ବାରି ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ କଞ୍ଚାଲଙ୍କା, କାନ୍ଧିଆ ଦି'   ପୁଞ୍ଜା ଆଣିବାରେ କାର୍ପଣ୍ୟ କରି ନଥାନ୍ତି । କାରଣ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ମୁଁ ଗାଁ' କୁ ଗଲେ ସଦ୍ୟତୋଳା ନେଉଟିଆ ଶାଗରେ ପ୍ରଚୁର କଞ୍ଚାଲଙ୍କା ଦଳି ଖାଇଥାଏ ଓ ତହୁଁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର କାନ୍ଧିଆ ଓ ବରକୋଳି ଖାଇଥାଏ । ଛୋଟ ବିଲମାଛରେ କାନ୍ଧିଆ ରସ ଦେଇ ଠୁକ୍‌ଠୁକା, ନ ହେଲେ ଛତୁପୋଡ଼ା ହେଲା ମୋର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ । ଏହି ଖାଦ୍ୟ ସହରର କୌଣସି ଫାଇଭ୍ ଷ୍ଟାର୍ ହୋଟେଲରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଧରି ଆସିପାରି ନାହିଁ ଅନେକ କାମର ଚାପରେ; କିନ୍ତୁ ଯାହା ଚିଠିରୁ ଓ ହିସାବରୁ ବୁଝିଛି, ପ୍ରତିବର୍ଷ ଧାନର ପରିମାଣ କମି କମି ଯାଉଛି । ଦେଶର ବହୁ ଜାଗାରେ ଏଗ୍ରିକଲଚରାଲ କଲେଜ ଖୋଲିଛି, ନୂଆ ନୂଆ ଅମଳକ୍ଷମ ଧାନ ବାହାରିଛି, ସରକାର ଉନ୍ନତ ବିହନ ଓ ସାର ଯୋଗାଇ ଦଉଛନ୍ତି; ଅଥଚ ଧାନର ଉତ୍ପାଦନ କମିଯିବା କଥା ମତେ ବେଶ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ଏତେ ବାଟରେ ଜମି ରଖି ତାକୁ ବୁଝା ସୁଝା କରିବା ଆଉ ବୋଧହୁଏ ସମ୍ଭବ ହବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଜମି ବା ନବ କିଏ? ମୁଁ ଯେତେଥର ଜମି ଛାଡ଼ିଦବା କଥା ଉଠେଇଚି, କହ୍ନେଇ ସବୁବେଳେ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ କହିଚି, "ବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ ଜମି ନବାକୁ ଏ ଗାଁରେ ମୁଣ୍ଡ କାହାର ଅଛି? କାହା ହାତରେ ଏତେ ପଇସା ଅଛି?" ତାହାହେଲେ କ'   ଣ ପାଣି ମୂଲ୍ୟରେ ସାତପୁରୁଷର ଜମି ହାତଛଡ଼ା କରିଦେବି? ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ବସି ବସି ଏଇ କଥା ହିଁ ମନକୁ ଆସୁଥିଲା ବାରମ୍ବାର ।

ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲେଇ ଦେଖିଲି, ଶଗଡ଼ ଆସି ନାହିଁ ବା କେହି ପରିଚିତ ମୁହଁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଦି'   ଟା ସ୍କୁଟର ରିକ୍ସା ଠିଆ ହେଇ ରହିଛି । ମତେ ଦେଖି ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯିବି ବୋଲି ପଚାରିଲେ ସେମାନେ ଓ ତା'   ଭିତରୁ ଜଣେ ମତେ ପଦଲା'   ପୁର ନେଇଯିବା ପାଇଁ ରାଜି ହେଇ ସ୍କୁଟରରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦେଲା । ମୁଁ ନାଲି ରାସ୍ତାରେ ଧୂଳି ଉଡ଼େଇ ପହଞ୍ଚିଲି ପଦଲା'   ପୁରରେ ।

ଏ ବର୍ଷ ମୋର ଚାଷ ଘର ଖଣ୍ଡକ ମଧ୍ୟ ଛପର କରାହେଇ ନାହିଁ । ଗାଁରେ କହ୍ନେଇ, ଈଶରା କି ପୁନିଆ କେହି ହେଲେ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ କୁଆଡ଼େ? ସମସ୍ତେ କଅଣ ଏକାଥରକେ ଗଲେ କୁଣିଆ ଘର? ଖାଲି ପଦେ କଥା, ସେମାନେ ଟାଉନ୍‌କୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗାଁ'   ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଚାଷବାସ, ଗାଁ'   କଥା ଗପ କରିବା ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କିଛି ଉପାୟାନ୍ତର ନ ଥିଲା । ଗୋଟାଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇଲି ଯେ, ସେଠିକାର ବିଲ ପାଖ ଦେଇ ବହି ଯାଉଥିବା ଚିରସ୍ରୋତା ଝରଣାଟା ପ୍ରାୟ ଶୁଖିଗଲାଣି ତିନିବର୍ଷ ହେଲା । ବୋଧହୁଏ କ'   ଣ ସବୁ ମଇଳା ପଚାପତ୍ର କି ଆଉ କ'   ଣ ଆବର୍ଜନା ପଡ଼ି ପଡ଼ି ତା'   ର ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହେଇଗଲାଣି; କିନ୍ତୁ କେହି ଗାଁବାଲା ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଯାଇ ସେ ବିଷୟ ବୁଝିବାର ମସୁଧା କରୁନାହାନ୍ତି । ଅକ୍ଷିତୃତୀୟା ଗଲାଣି, ହେଲେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଲକୁ ଧାନ ଅନୁକୂଳ ହେଇ ନାହିଁ । ମୁଁ ବେଶ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲି ଏ ସମ୍ବାଦରେ ।

ମୋର ପୁଣି ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହବ । ପ୍ରାୟତଃ ମୁଁ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏଇ କହ୍ନେଇ ଫହ୍ନେଇ ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦିଅନ୍ତି ଚାଉଳ, ମୁଗ, ଏପରିକି ବାସନକୁସନ ଆଉ ଜାଳ, କାଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବହୁବାର ଏଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସି ମୋପାଇଁ ରନ୍ଧାରନ୍ଧି କରିଦେଇ ଯାଏ । ଆଜି କାହାକୁ ନ ପାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଆସିବାକୁ ଖବର ଦେଲି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସିଲା, ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଗୋଟାଏ ଖୁଣ୍ଟ ଉହାଡ଼ରେ ନିଜକୁ ଲୁଚେଇ ରଖି ଖାଲି ଠିଆହେଇ ରହିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତ କେବେ ମତେ ଏତେ ଆଡ଼ ହେଇ ଠିଆ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଇ କଥା ଭାବୁଚି, ସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଣିପାରିଲି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠିଆ ହେଇରହି କାନ୍ଦୁଚି । ମୁଁ

ଡାକିଲି, "ଲକ୍ଷ୍ମୀ" । ଜବାବ୍ ନାହିଁ । ପୁଣି ଥରେ କହିଲି, "କିଲୋ, କଥା କ' ଣ, ସେମିତି ଠିଆଟା ହେଇ କାନ୍ଦୁଚୁ କାହିଁକି?" ତଥାପି ଜବାବ୍ ନାହିଁ । ଏଥରକ ଯେମିତି ଲକ୍ଷ୍ମୀର କୋହ ଉଠିଲା ତୁହାକୁ ତୁହା ।

ପାଖରେ ବସିଥିଲା ବୁଢ଼ା ସନିଆ ପ୍ରଧାନ । କେତେବେଳକେ କହିଲା, "ବାବୁ, ତମେ ତ ଆସୁନାହଁ ଗାଁକୁ, ଆଉ ଖବର କ' ଣ ଜାଣିବ? ତା' ଘର ଲୋକ ସୁରିଆ ତାକୁ ପଚାରୁ ନାହିଁ- ସବୁବେଳେ ଯାଇ ମଦ ପିଇ ପଡ଼ିଛି ଟାଉନ୍‌ରେ । ଥରେ ଆସିଥିଲା, ୟା' କୁ ମାରିଲା ହଗାନଗା ମାଡ଼ । ୟା' ପେଟରେ ପିଲାଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।"

- "କିନ୍ତୁ ଟାଉନ୍‌ରେ କ' ଣ କରୁଛି ସୁରିଆ?" ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

- "ଆଉ କ' ଣ କରିବ, ସେଇ ମଦ ବ୍ୟବସାୟ । ମଦ ତ ଦୁନିଆ ବ୍ୟାପିଗଲା ବାବୁ । ବିଲ ପଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଲା, ଆଉ ହଳ ହଡ଼ା ମଧ୍ୟ ଯେ ଯାହାର ବନ୍ଧା ବିକା କରି ସାରିଲେଣି- ଗାଁ' ସତ୍ୟାନାଶ ହେଇଗଲା ।"

ମୁଁ ଗମ୍ଭୀର ହେଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଘରକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ କହିଲି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚାଲିଗଲା । ଯାହା ସବୁଦିନ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ମାନେ- ତା' ର ଅଣ୍ଟାରେ ରୂପା ଗୋଠ ନ ଥିଲା କି ପାଦରେ ନ ଥିଲା ପାଉଁଜି- କେମିତି ଶ୍ରୀହୀନ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ପାଖ ଗୁଡ଼ିଆ ଦୋକାନରୁ କିଛି ବରା ଆଉ ଚା' ଜରିଆରେ ମୋର ଆକାଂକ୍ଷିତ ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନ ଶେଷ କଲି ।

ଅପରାହ୍ଣ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ କହ୍ନେଇ ଆସିଲା, ଆଉ ମୋ' ପାଖକୁ ଆସି ସେମିତି ବସିଲା ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଠୁଙ୍କା ହେଇ । 'କେବେ ଆସିଲେ?' ଆଗରୁ ଚିଠି ଦେଲେ ନାହିଁ? ଏସବୁ କୌଣସି କୁଶଳ ବାର୍ତ୍ତା ନାହିଁ କହ୍ନେଇ ମୁହଁରେ । ସେ କେବଳ ଗମ୍ଭୀର ହେଇ ବସି ରହିଛି, ଯେମିତି ତା' ମନରୁ ସବୁଯାକ ସରାଗ କିଏ ପୋଛି ନେଇଛି ।

ମୁଁ କେତେବେଳକେ କହିଲି, "ଶୁଣିଲି ଏଥର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାକୁ କୁଆଡ଼େ ଅନୁକୂଳ ହେଇ ନାହିଁ ବିଲକୁ?" ଏଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ କହ୍ନେଇ ଏକାଥରକେ ବାଢ଼ି ବସିଲା ଅନେକ ଅଭିଯୋଗ । "ଝରପାଣି ତ ଶୁଖିଗଲା, ମାଟିର ବଳ ତ ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି, ଯେଉଁଠି ଭରଣେ ଫଳୁଥିଲା, ଏଇନା ଅଧେ କି ଚଉଠେ ଆମଦାନୀ ହଉଛି । ତାଳବଣି ପାଖ କିଆରି ଖଣ୍ଡ ଈଶରା ଦି' ବର୍ଷ ହେଲା କରୁନି, ଗାଈ ପଶି ଦୁନିଆ ଧାନ ଖାଉଛନ୍ତି, ଖତ ଗାଡ଼ିକ ତ ହେଲା ଦି' କୋଡ଼ି ଦଶଟଙ୍କା-ଆଉ ଏ ଗାଁ' ରେ ଚାଷ ହଳ ନାହିଁ । ଚାଷ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଲୋକେ ଗାଈଗୋରୁ ବିକ୍ରି କରି ଦେଲେଣି" ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି, "ଲୋକେ ଚଳୁଛନ୍ତି କେମିତି?"

- "ଲୋକଙ୍କର କଅଣ ଅଭାବ ଅଛି? ମଦ ବ୍ୟବସାୟ କରି ଦିନକୁ ପାଞ୍ଚ କୋଡ଼ି ଛ' କୋଡ଼ି ଟଙ୍କା କମାଉଛନ୍ତି । ଚାଷରୁ କ' ଣ ମିଳିବ ତାଙ୍କୁ?"

ମୁଁ କହିଲି, "ଶୁଣିଚି, ସୁରିଆ କୁଆଡ଼େ ଟାଉନରେ ରହି ମଦ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଚି; ତା' ବୋଲି ତ ଆଉ ସବୁ ଲୋକ କରୁ ନାହାନ୍ତି ।"

କହ୍ନେଇ କହିଲା, "ବୋଇଲ, ସୁରିଆ ସିନା ଯାଇ ଟାଉନ୍‌ରେ ମଦ ବିକୁଚି, ଗାଁ ଲୋକେ ପରା ମଦ ରାନ୍ଧୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତି ଘର ପିଛା ମଦ ରନ୍ଧା ଚାଲିଛି- ଆଉ ଟିକିଏ ଯାଉ ଦେଖିବେ ବିଲ ଚାରିପଟ ଯାଇ ଠାଆକୁ ଠାଆ ଭାଟି ନିଆଁ ଜଳିବ ।"

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ଖୁବ୍ ଲାଭ ହେଉଛି ମଦ ରନ୍ଧାରେ?”

- “ବାବୁ, ଲାଭ କଥା କାହିଁକି କହୁଛନ୍ତି, ଦଶଟଙ୍କା ପୋଚରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ମଦ ବିକ୍ରି ହବ ଅଶୀ ଟଙ୍କାର । ହଲ ନାହିଁ ଚଲ ନାହିଁ, କଂଟ୍ରାକ୍ଟର ଜିପ୍ ପଠେଇ ଘରୁ ଘରୁ ନେଇ ଚାଲିଯିବ । ଆଉ ଟଙ୍କା ବି ନଗଦା ନଗ୍‌ଦି । ସିଏ ଏକ୍‌ସାଇଜ୍‌ବାଲାଙ୍କୁ ଧରିଚି’ , ସେମାନେ ଏ ଗାଁକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ; ଯଦି ଆସିବେ, ତାହାହେଲେ ଆଗରୁ ଖବର ଦେଇ । ସେଦିନ ମଦରନ୍ଧା ବନ୍ଦ ।”

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଇ ଆସିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଆଗ ପରି ଆଉ ମୋର ଖଳା ବାଡ଼ିରେ ଲୋକଙ୍କର ଭିଡ଼ ନଥିଲା । ଠିକ୍ ରାସ୍ତା ଆରପଟେ କାହାଘରୁ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଗୋଟାଏ କ’ ଣ ଓଡ଼ିଆ ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତ କାହାର ଟ୍ରାନ୍‌ଜିଷ୍ଟରରୁ ବାଜିଉଠିଲା । ଲୋକମାନେ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛନ୍ତି । ଏପରିକି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଗାଁ ପିଲାଙ୍କର ସରି ଆସୁଥିବା ଖେଳର କୋଳାହଳ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳି ନ ଥିଲା ।

କହ୍ନେଇ ମୋ’ ପାଖରୁ ଉଠିଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାକୁ କହିଥିଲି “କହ୍ନେଇ, ମୋ’ ର ଝିଅ ବାହାଘର ଆଗରେ, ମୋର ଟଙ୍କା ଦରକାର । ଆଉ ତା’ ଛଡ଼ା ମୁଁ ଏତେ ବାଟରେ ରହି ଆଉ ଜମିଜମା କଥା ବୁଝାବୁଝି କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଲୋକ ବୁଝ, କାଲି ବିକି ଦେଇ ଚାଲିଯିବି ।” ଏଇ କଥାତକ କହିଲାବେଳେ ମୋର ନିଜର କଣ୍ଠସ୍ୱରକୁ ମୁଁ ନିଜେ ଚିହ୍ନିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା ।

କହ୍ନେଇ କହିଲା, “ବାବୁ, ସାତପୁରୁଷର ଜମି ପଡ଼ିଛି ତ ପଡ଼ିଛି, କାହିଁକି ହାତଛଡ଼ା କରିବ? ଭରଣେ ହଉ ଚଉଠେ ହଉ, ଧାନ ତ ମିଳୁଚି ।”

ମୋର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଯଥେଷ୍ଟ ଦୃଢ଼ଥିଲା, ମୁଁ କହିଲି, “କହ୍ନେଇ, ଏଇ କଥା ମତେ ତମେ ଅନେକ ଥର କହିଚ, ଆଉ ନୁହଁ, ଯାହା ଦର ଦଉ ପଛେ ମୁଁ ବିକିବି, ଘରକୁ ଯିବି ।”

-‘ହଉ ମୁଁ ଲୋକ ଆଉ ଦର ଠିକଣା କରେ ।’ ଏଇକଥା କହି କହ୍ନେଇ ଉଠି ଚାଲିଗଲା । ପୁନିଆ ସେଇଠି ଗୋଟାଏ ଖୁଣ୍ଟକୁ ଆଉଜି ବାଁ ଗୋଡ଼ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ନଖରେ ମାଟି ପିଣ୍ଡାରେ ଗାର କାଟୁଥିଲା । କେତେବେଳେ କହିଲା, ବାବୁ! ଆଜି ଦିନରେ ତ ଆପଣ କିଛି ଖାଇ ନାହଁ, ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଗଞ୍ଜା ପୋଷିଛି, ତାକୁ ବନେଇ ଦେଇ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପିଣ୍ଡାରେ ରାନ୍ଧି ଦଉଚି; ଆଉ ସାହୁ ଦୋକାନରୁ ପୁରି କି ରୁଟି ଦି’ ଖଣ୍ଡ କିଣି ଆଣିଲେ ଚଳିଯିବ ।’

ରାତ୍ରି ଭୋଜନର ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ୍ପ ନ ଥିଲା, ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହେଇ ପୁନିଆ କଥାରେ କେବଳ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ମୋର ସ୍ୱୀକୃତି ଜ୍ଞାପନ କଲି ଓ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ପକେଟ୍‌ରୁ ଖଣ୍ଡେ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍ କାଢ଼ି ପୁନିଆ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲି । ପୁନିଆ ପାଦେ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ କହିଲା, “ବାବୁ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଏତେ ଦିନର ଚାଷୀ, ମୋର ଘର ପୋଷା କୁକୁଡ଼ାଟାଏ ପାଇଁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠୁ ଟଙ୍କାନେବି?” ମୋର ପାଲଟା ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଚୁର ଅଭାବ ଥିଲା ସେତେବେଳେ । ଯେଉଁ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଟଙ୍କାଟା ପକେଟ୍‌ରୁ ବାହାରିଥିଲା, ଠିକ୍ ସେହିପରି ପକେଟ୍‌କୁ ଫେରିଗଲା । ପୁନିଆ ବୋଧହୁଏ ଗଲା କୁକୁଡ଼ା ତିଆରି ତଦ୍‌ବିର କରିବାକୁ । କହ୍ନେଇ ତ ସେଠି ରହିବାର କଥା ନୁହଁ, ସେ ଯାଇଚି ଜମିର ଦର ଓ ଗର୍‌ହାକ ଠିକଣା କରିବାକୁ । ତା’ ହାତରେ ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ରାତିର ସମୟ । ଆଉ ତା’ ଛଡ଼ା ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଜମି ଜଣେ ବା କିଏ କିଣିବ? ତିନି ଚାରିଜଣ ମିଶି କିଛିଟା କିଣି ନେଇପାରନ୍ତି ହୁଏତ! ପୁଣି ରାତାରାତି ଟଙ୍କା ତ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କିଏ ଗୋଟାଏ ପୁଣି ଟ୍ରାନ୍‌ଜିଷ୍ଟରର ଭଲ୍ୟୁମ୍ ବଢ଼େଇ ଦେଲା । ଘୃଣ୍ୟ ଓ ବିରକ୍ତିରେ ଏକାଥରକେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି, "କିଏ ହୋ ତୁମେ ସେଠି ରେଡ଼ିଓ ବଜଉଚ-ସିଆଡ଼େ ନେଇ ବଜାଅ ।" ମୋର ଉଚ୍ଚାରିତ ବକ୍ତବ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଘୃଣାବ୍ୟଞ୍ଜକ ହେଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ, କାରଣ ଟ୍ରାନ୍‌ଜିଷ୍ଟରର ସ୍ୱର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବ ହୋଇଗଲା ।

ରାତି ବୋଧହୁଏ ସାଢ଼େ ଆଠଟାକୁ ବଳିଯିବଣି ।

ଆଉ ଚାଷ ଘରର ପିଣ୍ଡାରେ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ବସି ରହିଛି ଘୋର ଅନ୍ଧକାରର ଆଭରଣ ଭିତରେ, ଯେପରି ମୋର ସାତ ପୁରୁଷର ଭିଟାମାଟିର ଅନ୍ତନାଡ଼ୀ ସହିତ ମୋର ନାଭି ବିଯୁକ୍ତ ହବାର ସେଇ ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ । ସେ କଅଣ ଏକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନା ଏକ ପରମ୍ପରା, ଏକ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବଂଶାନୁଗତ୍ୟରୁ ନିଜକୁ ଛିନ୍ନ କରି ମୁକ୍ତ ହବାର ପରମ ଉପଭୋଗ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ?

ଦୂରର ଗଛପତ୍ର ସହିତ ସପ୍ତଶଯ୍ୟା ପାହାଡ଼ର ରୂପ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଧକାରରେ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ବିଦାୟ, ସପ୍ତଶଯ୍ୟା, ବିଦାୟ । କାଲି ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ସେଇ ବିଦାୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ମୋର ଚାରିପଟେ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଥମ୍ ଥମ୍ ଭାବ । ରାତ୍ରିର ଗଭୀରତା ସହିତ ଯେମିତି ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ସେହି ଅଶ୍ୱସ୍ତି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ । ଏତେବେଳେ କିଛି ଗୋଟାଏ ହବା ଉଚିତ୍ । ଏଇ କଳୁଷିତ, ସଂଦିଗ୍ଧ ଓ ଅନୁତାପଗ୍ରସ୍ତ ନୀରବତା ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଅତିକାୟ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡ ପରି ମୋର ଛାତି ଉପରେ ମାଡ଼ି ବସିଛି । ଓଃ! କିଛି ଗୋଟାଏ ହବା ଉଚିତ୍ । ସମ୍ମିଳିତ କଣ୍ଠରେ ଚାଟଶାଳୀରେ ପିଲାମାନେ ପଣିକିଆ ଘୋଷିବା ଉଚିତ୍ । ନ ହେଲେ ଖୁଦୁରୁକୁଣି ଶେଷ ପାଳିରେ ଭାଲୁକୁଣୀକୁ ବିସର୍ଜନ ପାଇଁ ଉଠେଇବା ପୂର୍ବରୁ ଗାଁର କୁଆଁରୀ ଝିଅମାନେ ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ଉଠିବା ଉଚିତ୍ । ନ ହେଲେ ଗାଈମାନେ ଦୁଗ୍ଧବତୀ ସ୍ତନର ବେଦନାରେ ହମ୍ବା ରଡି ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଶାବକମାନଙ୍କୁ ଡାକିବା ଉଚିତ୍ । ନ ହେଲେ କିଛି ନ ହେଲେ ଟାଉନ୍‌ର ସେହି ମଦ ବେପାରୀ ସୁରିଆ ଆସି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଚୁଟି ଧରି ଚିତ୍କାର କରି କହିବା ଉଚିତ୍, "ବାହାର, ବାହାର ମୋ' ଘରୁ ଖାନିକି ମାଇକିନିଆ" ଓ ତା' ର ଗୋଇଠା ମାଡ଼ରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିବା ଉଚିତ୍, "ବୋଉ ଲୋ, ମରିଗଲି ଲୋ ବୋଉ... ବୋଉ... ଉ... ଉ... ଉ..."

ନା, କିଛି ଘଟୁ ନାହିଁ । କେହି କିଛି କରୁନାହିଁ-ପଦ୍‌ଲା' ପୁରର ଗାଁ ଉପରେ ପାପ ଓହଳି ରହିଛି ଓ ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପଦ୍‌ଲା' ପୁର ଗାଁର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଛି ଗାଁ ଛାଡ଼ିବାପାଇଁ ।

ମୋର ଆଖି ଆଗରେ ମୋରି ବିଲର ଉପକଣ୍ଠବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଏକ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ରେଖା ଉପରେ ଦିକି ଦିକି ନିଆଁ ଜଳି ଉଠିଲା । ଠିକ୍ କହୁଥିଲା କହ୍ନେଇ, ରନ୍ଧା ଚାଲିଛି ଚାଉଳି ନ ହେଲେ ମହୁଲୀ । ନିରନ୍ଧ୍ର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଏଇ ଚୁଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ଦିକି ଦିକି ନିଆଁ ବେଶ୍ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଆଗେ ଏମିତି ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ଅନୁକୂଳ ଧାନ ନେଇ ଘରଣୀ ଥୋଉଥିଲା, ନ ହେଲେ ଚୂଲି ଲଗେଇ ବିଲ ଉପରେ କ୍ଷେତବଡ଼ା କ୍ଷିରୀ ରାନ୍ଧୁଥିଲା । ମୋର ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମନେହେଲା, ଯେପରି ପଦ୍‌ଲା' ପୁର ଗାଁର ପିତାଶୁଣୀମାନେ ଆଜି ଏକା ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଇ ବାହାରିଚନ୍ତି ନିଆଁ ଜାଳି ତାଙ୍କର କଅଁଳା ଛୁଆମାନଙ୍କୁ ସେକିଦେଇ ଟିକିଏ ତାଜା କରିବା ପାଇଁ ।

ହାତରେ ଗୋଟାଏ ମଳିନ ଲଣ୍ଠନ ଓ ମୋର ରାତ୍ରି ଭୋଜନ ଧରି କେତେବେଳେ ପୁନିଆ ଠିଆହେଇ ରହିଥିଲା, ମୋର ଖିଆଲ ନାହିଁ । ମୁଁ କାଳବିଳମ୍ବ ନ କରି ଖାଇବାକୁ ବସିଲି । ଖାଉ ଖାଉ ପଚାରିଲି, "ପୁନିଆ, ଏମିତି ଲାଭଜନକ ବ୍ୟବସାୟ ଆଜିଯାଏ କାହିଁକି କରି ନ ଥିଲେରେ ଏ ଗାଁ ବାଲାଏ?" ପୁନିଆ କହିଲା, "ସରକାର ମଦ ବନ୍ଦ କରି ନ ଥିଲେ ଏତେ ଚଢ଼ା ଦାମ୍ ଦେଇ କିଏ କାହିଁକି କିଣନ୍ତା? ସରକାର ମଦ ବନ୍ଦ କରିଦବାରୁ ସବୁ ଗାଆଁରେ ଖୋଲିଯାଇଛି ଏଇ କାରଖାନା ।"

ମୁଁ ଜବାବ୍ ଦେଲି ନାହିଁ । ନୀରବରେ ଖାଇ ଚାଲିଲି ।

କେତେବେଳକେ ପୁନିଆ ତା' ପଟୁ କହିଲା, "ବାବୁ, ମୁଁ ଶୁଣିଲି ଆପଣ ଜମି ବିକିଦେବେ ବୋଲି, ମତେ ଖଣ୍ଡେ ଦିଅନ୍ତେ ନାହିଁ?" ସେ ବି ମୋର ଅନେକ ଦିନର ଭାଗଚାଷୀ, ସେ କାହିଁକି ଆଶା ନ କରିବ ଖଣ୍ଡେ ଜମି? ମୁଁ କହିଲି, "ପୁନିଆ, ଆଜି ମୋର ସେ ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ, ମୋର ଟଙ୍କା ନିହାତି ଦରକାର । ଯାହାଠାରୁ ଟଙ୍କା ବେଶି ପାଇବି, ତାକୁ ଦେଇଦେବି । ମୋର ଖାଇବା ସରିଯାଇଥିଲା । ପୁନିଆ ଆଉ କିଛି ଜବାବ୍ ନ ଦେଇ ବାସନତକ ଉଠେଇ ନେଇ ନୀରବରେ ଚାଲିଗଲା ।

ସେଦିନ ରାତିରେ ମତେ ପ୍ରାୟ ନିଦ ହୋଇ ନ ଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ; କିନ୍ତୁ ସେଇ ଅର୍ଦ୍ଧ ସୁଷୁପ୍ତି ଓ ଜାଗରଣ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲି, ମୁଁ କାଲି ପ୍ରଭାତରୁ ଏ ଗାଆଁ ତ୍ୟାଗ କରିବି । ମତେ ଯଦି ପଚିଶି ହଜାର ଟଙ୍କା ମିଳିଯାଏ, ତାହାହେଲେ ଛାଡ଼ିଦେବି ସବୁ ଜମି । ଲୋକ ଖୋଜିବା, ଅପେକ୍ଷା କରିବା, ଦର ବଢ଼େଇବାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ବା ଆସକ୍ତି ମୋ' ଠାରେ ଏକାନ୍ତ ଅଭାବ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ପଦ୍ଲା' ପୁର ଗାଁ' ର ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତି ମୋର ମନକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ ନ କରି ମୋର ସ୍ନାୟୁକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲା ଯେପରି!

ଏ ଗାଁରେ ମୋର ଶେଷ ଦିନର ସକାଳ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ କିପରି ଗୋଟାଏ ବିକଳ ବାତଗ୍ରସ୍ତ ରୋଗୀ ପରି କୁଦା ମାରି ମାରି ଉପରକୁ ଉଠୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସପ୍ତଶଯ୍ୟା ପାହାଡ଼ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ତା' ର ଧ୍ୟାନ ଗମ୍ଭୀର ମୁଦ୍ରାରେ । ସପ୍ତଶଯ୍ୟାର ଉପରେ ଲଘୁ ମେଘର ସଞ୍ଚାରଣ ଆଶୁ ବୃଷ୍ଟିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ପରାହତ କରୁଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁ କହ୍ନେଇ? ସନେଇର ବି ଦେଖା ନାହିଁ । ଖବର ପଠେଇଥିଲି, ଜବାବ୍ ମିଳିଥିଲା ଦୁଇଜଣଯାକ କାଲି ରାତିରେ ରମାନା ହେଇଛନ୍ତି ଟାଉନ୍‌କୁ । କିନ୍ତୁ ଟାଉନ୍‌କୁ କାହିଁକି? ସେଠି କ' ଣ ଗାଁ' ଲୋକଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଗ୍ରାହକର ସମ୍ଭାବନା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର? ହୋଇପାରେ କିଏ ଜାଣେ? ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସମୟରେ ମୋ' ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ସେମାନେ ସାମାନ୍ୟ କ୍ଳାନ୍ତ ମନେ ହେଉଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ନିଃଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ଖରତର ମନେ ହେଉଥିଲା । ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବାଟ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି!

ହଠାତ୍ କହ୍ନେଇ କହିଲା, "ବାବୁ, ସେମିତି କେହି ଲୋକ ମିଳିଲେ ନାହିଁ । ଦେବେ ତ ମୁଁ ନେଇଯିବି ସବୁଯାକ ।"

ମୁଁ କହ୍ନେଇକୁ ଭଲ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ଚାହିଁବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । ସେ' କଅଣ ଅସୁସ୍ଥ? କୃଷକର ପରିଶ୍ରମ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କଅଣ ତାକୁ ଉନ୍ମାଦ କରିଦେଇଛି?

ମୋର ଭାବଭଙ୍ଗୀରୁ କହ୍ନେଇ ବେଶ୍ ବୁଝିପାରି ଥିଲା ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ନ ହେଲେ କାହିଁକି କହିଥା' ନ୍ତା, "ହଁ ବାବୁ, ମୁଁ ନେଇଯିବି, ପଚିଶ୍ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବି ।"

ପଚିଶ୍ ହଜାର୍! ମୁଁ ଆକାଶରୁ ପଡ଼ିଲି ।

କିନ୍ତୁ ପୁନିଆ ପାଖରେ ଖୁଣ୍ଟକୁ ଆଉଜି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା, କହିଲା, "ମତେ ଦେଲେ ମୁଁ ତିରିଶ୍ ହଜାର୍ ଦେବି ବାବୁ ।"

କହ୍ନେଇ ଥରେ କଣେଇ କରି ଚାହିଁଲା ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ, ଆଉ କହିଲା, “ପୁନିଆଁ, ମୁଁ କାହାରି ନୁହଁ, ସହି ସମ୍ଭାଳି କଥା କହ- ମୁଁ ଦେବି ପଇଁତିରିଶ ହଜାର୍” - ୟା’ କହି ଠାଇକିନା କହ୍ନେଇ ପିଟିଦେଲା ତା’ ଡାହାଣ ହାତକୁ ଛାତିରେ । ମତେ ବିସ୍ମିତ ହବାକୁ ସମୟ ନ ଦେଇ ପୁନିଆ ଧୀର ଅଥଚ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, “ମୁଁ ଦେବି ଚାଳିଶ୍ ହଜାର୍ ।”

ଏଥରକ ସତକୁ ସତ ଉନ୍ମାଦ ପରି, ରାମଲୀଳା ସୁଆଙ୍ଗରେ ହନୁମାନ ପରି ଦୁଇଗୋଡ଼ ଫର୍‌କଟେଇ ଉପରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା କହ୍ନେଇ ଓ ତଳକୁ ଆସି ନିଜର ଡାହାଣ ଜଙ୍ଘରେ ପାପୁଲି ପିଟି କହିଲା, “ଆସରେ କିଏ ଅଛ ମା’ ଦୁଧ ଖାଇବା ପିଲା- ମୁଁ ଦେବି ପଚାଶ୍ ହଜାର୍- ପଚାଶ୍ ହଜାର୍ ।”

ପୁନିଆ କିଛି ଜବାବ୍ ନ ଦେଇ ଖୁଣ୍ଟ ପାଖରୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ପଛକୁ । ଯେମିତି ଷଣ୍ଢ ଲଢ଼େଇରେ ଗୋଟାଏ ଷଣ୍ଢ ପାଖରୁ ଘୁଞ୍ଚି ପଳେଇଯାଏ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଷଣ୍ଢ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଘରର କାନ୍ଥ ଆରପଟୁ ଗୋଟାଏ ହାତ ଟିକିଏ ବାହାରକୁ ଲମ୍ୱି ଆସି କହ୍ନେଇ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ଗୋଟାଏ ଅଖା ମୁଣି । ବଢ଼େଇ ଦଉଥିବା ହାତରେ ପିତଳ ଖଡୁ ସବୁ ମଜାମଜି ହେଇ ସୁନା ପରି ଝଟକୁ ଥିଲା । କହ୍ନେଇ ଅଖା ମୁଣିକୁ ଆଣି ମୋ ପାଖରେ ପ୍ରାୟ କଚାଡ଼ି ଦେଲା ପରି ରଖିଦେଇ କହିଲା, “ଗଣି ନିଅନ୍ତୁ ବାବୁ ।”

ମୁଁ ତଥାପି କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହେଇ ବସି ରହିଥିଲି । ଯେପରି ମୁଁ କୌଣସି ନାଟକ ଦେଖୁଛି ।

କହ୍ନେଇ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲାବେଳେ ତା’ ପାଟିରୁ ଦେଶୀ ମହୁଲୀ ମଦର ବାସ୍ନା ବାହାରୁଥିଲା । ମୁଁ କେବଳ କହିଲି, “କହ୍ନେଇ, ତୁ ବି...” କହ୍ନେଇ ଜବାବ୍ ଦବାକୁ ଡେରି କରି ନାହିଁ, କହିଲା “ବାବୁ, ଗାଁଟା ଯେତେବେଳେ ପାତାଳକୁ ଗଲା, ଆଉ ମୁଁ କାହିଁକି ଏକୁଟିଆ ବାଦ୍ ଯାଆନ୍ତି?”

ମୁଁ କିଛି ଜବାବ୍ ଦେଲି ନାହିଁ, କେବଳ କହ୍ନେଇ ଆଡ଼କୁ ନ ଚାହିଁ କହିଲି, “ଚାଲ, ଗୋଟାଏ ବେଳେ ସବ୍‌ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ଅଫିସ୍‌କୁ । ମୁଁ ଆଜି ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି କରି ଦେଇ ସିଆଡ଼େ ସିଆଡ଼େ ଘରକୁ ଯିବି ।”

ପୁନିଆ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । କହ୍ନେଇ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଗଲା । ପୁଣି ଥରେ ସବୁ ଯେମିତି ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ ହୋଇଗଲା । ଯେପରି ମନୁଷ୍ୟଶୂନ୍ୟ ହେଇଗଲା ସାରା ପଦ୍‌ଲା’ପୁର ଗାଆଁଟା ।

ସପ୍ତଶଯ୍ୟାର ଚୂଡ଼ାରେ ମେଘମାନ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ହେଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଆକାଶରେ ଗୋଟାଏ କି ଦୁଇଟା ଚଢ଼େଇ ଚକ୍କର ଦେଇ ଘୂରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଉଠିଲି । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼େଇଲି । ପାଖ ଘର ପିଣ୍ଡାରେ ଆଡ଼ ହେଇ ଠିଆ ହେଇ ରହିଥିଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତା’ର ଅଣ୍ଟା ଆଉ ଗୋଡ଼ ଥିଲା ଖାଲି ।

ମୁଁ ଏକମୁହାଁ ହେଇ ଚାଲିଲି । ମୋ ସହିତ ଆଉ କାହାର ଯିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ଜଣେ ବିଦେଶୀ । ପାଦ ଗଣି ଗଣି ଯାଉଥିଲି । ହଠାତ୍ ଦେଖିଲି ଗୋଟାଏ କଳା ମଚ୍‌ମଚ୍ ଏକୁଟିଆ ମଇଁଷି ଝୁଲି ଝୁଲି ଗାଁ ଭିତରକୁ ପଶୁଚି । ମଇଁଷି ଉପରେ କିଏ ଜଣେ ବସିଛି ନା କଅଣ? ମୁଁ ଠିକ୍ ଦେଖିପାରୁ ନାହିଁ, ମୋର ଆଖିକୁ ଟିକିଏ ଜଲ୍‌ଜାଲୁଆ ଦେଖାଯାଉଛି ବୋଧହୁଏ!